

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Udvalgte værker

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Udvalgte værker", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 435. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich07-shoot-idm139805836371152/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Noter

- 323 Suprematie: overherredømmene
 324 Rotteck: Karl von Rotteck, tysk historiker og liberal politiker (1775-1840)

Conservativ

Ugebladet Dannevirke (Haderslev) 14. maj 1842. Holdt som tale ved Himmelbjergfesten 3. august 1842 og herefter indgået i referat af festen i Randers Avis 18. august 1842.

- 325 genero, numero, casu: bøjningsform af genus, numerus, casus: køn, tal, fald
 Munken: lerdunk, især til øst og brandevin
 Dersom Saltet ...: Matt. 5, 13 („men dersom Saltet mister sin Kraft, hvormed skal det saltes?“, 1819-oversættelsen)
 326 Schrimmer: Særimmer, den uddødelige galt i Valhal, som slagtes og spises hver aften og genopstår hver morgen
 Einherier: kæmperne i Valhal, der genopstår om aftenen hvis de er faldet under legekampene om dagen

Min Tidsalder
Skandinavien

Min Tidsalder udkom 1842 på A. F. Høsts Forlag. Trykt hos S. Trier, København. På titelbladet står 1843. I et brev til nordmænden P. Chr. Asbjørnsen (24.12.1842) fortæller Blicher at skriftet blev holdt tilbage af censuren indtil han „havde ladet Vedkommende vide: at blev det forbudt i Danmark, saa skulde jeg vel faae det ud i Norge, hvorfra jeg haabede, der vilde nok indsmugles hernede“.

Den fulde titel er: *Min Tidsalder (Fra 1782-1842)*. „Et Stykke af Verdenshistorien i Perspectiv“. Afsnittet om Skandinavien slutter med digtet „Soven og Drømmen“ (III 388)

- 327 Gustav III's Revolution: statskuppet 1772 som banede vej for en række humane reformer
 der tolvte Carls Støve ... Blykuren: hentydning til Karl XII's død 1718 da han under belejringen af Frederikshald i Norge blev ramt i hovedet af en geværkugle

St. St. Blicher

Søslaget ved Hogland: ved Hogland i Den finske Bugt slog Gustav III russerne i 1788

hans Officerer ...: da Gustav i strid med forfatningen havde indledt angrebskrig mod russerne uden stændernes samtykke, tvang hans officerer ham til at afbryde felttoget

Høffet på Christiansborg ...: Danmark var traktatmæssigt forpligtet til at hjælpe Rusland hvis soldater bar grønne uniformer

ved Qvistrumbroc ... en Tydsker ... med en heel Sværm ...: ved Kvistrumbro i Bohusien tog et norsk korps på 12.000 mand en svensk hærsafdeling på 800 mand til fange. Korpsen blev ledet af prins Karl af Hessen (1744-1836) der var kommanderende general i Norge

At Een dør for Mange: Joh. 11. 50 (fri citering)

at alle skulle lide, fordi ... Struenseses døer: hentyder til reaktionens sejr efter Struenseses fald

- 328 de franske Kokke ... Den svenske Overkok ...: Gustav III havde planer om at gribe ind i den franske revolution

Underkokkene ...: Gustav III blev myrdet på Stockholms slot 1792

Præstesønnen fra England: lord Horace Nelson – i det følgende hentydes til slaget på Rheden skærtorsdag den 2. april 1801, Københavns bombardement 1807, Gustav IV Adolf af Sveriges fjendskab mod Napoleon, og krigen mod Rusland 1807 som førte til tabet af Finland
 Gustav Adolphs Aand: Gustav IV Adolf nærede en sygelig tro på guddommelig førelse og følte sig som arvtager efter de store feltherrekonger, bl.a. Gustav Adolf (1594-1632)

Tartarchan: tatar khan, overhoved for mongolsk folk i det indre Asien da han nemlig blev smidt ned af Slotstrapperne: Gustav IV blev afsat ved et kup på Stockholms slot i 1809

Rozinante: Don Quichotes affældige hest

Havde Dalekarlene maattet raade ... Grev Diderichs Efterkommere: i 1743 marcherede dalkarlene til Stockholm for at gennemtvinge at den danske kronprins Frederik (V) blev valgt til svensk tronfølger, men deres oprør blev slået ned. I 1809 var der i Sverige overvejelser om at vælge Frederik VI som tronfølger. Det oldenborgske kongehus i Danmark nedstammede fra greve Diderik den Lykkelige af Oldenburg (død 1440)

Palliasiv: midlertidigt lindrende, men ikke helbredende lægemiddel

- 329 en Konge af dansk Race: i 1809 valgtes prins Christian August af Augustenborg til svensk tronfølger

paa Qvibbing-Hede: under en marssøvre på Kvindinge Hede i Skåne døde Christian August af et slagtilfælde. Der opstod straks der rygter at

- hans død skyldtes giftmord, og en af de formodede hovedmænd, greve Axel von Fersen blev lynchet af pøbelen i Stockholm
- „L'Autrichienne”: østrigerinden, d.v.s. dronning Marie Antoinette
- Samson: Sanson, fransk skarpretter som bl.a. henrettede Marie Antoinette
- Grevepladsen: ordleg med La Gréve, strandbredden, plads langs Seinen ved Paris' rådhus
- En af Napoleons Fabrik ... Carl Johan: Napoleons marskal Jean-Baptiste-Jules Bernadotte (hvis far var advokat i Sydfrankrig) valgtes 1810 til svensk tronfølger
- han har pudret Konger og Fyrster: handlet ilde med (kan også betyde: snydt, bedraget)
- hans egen Svoger: Bernadotte blev gift med en søster til Napoleons svigerinde
- Plade: lille paryk som dækker isse
- Longwood: den gård på St. Helena hvor Napoleon boede fra 1815 til sin død
- 330 Trommer: de trælender som bliver tilbage når det vævede tøj skæres af væven
- den Bernstorpske ... den Canningske [politik]: A. P. Bernstorff (1735-97) arbejdede, tildels med held, for udsoning og venskab med Sverige og for at hulde Danmark udenfor stormagternes konflikter. Den engelske statsmand George Canning (1770-1827), som var udenrigsminister 1807-09, var hovedmanden for overfaldet på København 1807
- formaledede: forbandede
- kom Norge til at tage Dæl i Gjælden: efter Kiel-traktaten måtte Norge udrede en betydelig del af den gamle dansk-norske statsgæld
- skrammareret: udmåjet
- Accise: afgift af varer
- 331 Forskjæreren: kong Karl Johan
- Burscher: friskfyrer; bruges først og fremmest om studenterne på de tyske universiteter
- Kellgrens „Byxor”: Johan Henrik Kellgren (1751-95), „Byxorna”, et digt fra 1791 om at forenælle hjemmelavede uldne bukser fremfor importerede silkebukser
- Han, hvem Mühlhausens Øxe skælte ...: Struensee. Skarpretteren hed Gottschalk Mühlhausen
- Luxdorpf og Suhm: Bolle Willum Luxdorpf, men ikke Suhm, var medlem af den inkvisitionskommission som dømte Struensee til døden

- Pergamentsbreve – Pergamætsmændene: adelsbreve – adelen
- fuge: fik
- den wittenbergske Morten: Martin Luther
- 332 skultrede sig: skuttede sig
- perrenevende: varig
- Prætorianer: kejserlige livvagter i det gamle Rom
- en velsindet ... Statskuds: Christian VII
- copoleres comme il faut: vies passende, sømmelig
- den transatlantiske: den amerikanske frihedskrig 1776-83
- 333 een af vore Søkrabber: kaptajn, senere kommandørkaptajn, Peter Greis Krabbe, førte år 1800 med fregatten Freja en konvoj af handelskibe gennem Kanalen, blev standset af fire engelske fregatter, afviste krav om visitation og åbnede ild mod englænderne som efter en times kamp opbragte den stærkt beskadigede fregat
- Hummerkro: hummer (lobster), engelsk øgenavn for landsoldat, med hentydning til hans røde uniform
- Specimen: prøvestykke
- Billes Sextuar: kaptajn Steen Bille, den senere admiral og gehejmemsminister (1752-1833) nedkæmpede i 1797 som kommandant over sin fregat Najaden og et par mindre skibe seks tripolitanske korsarskibe
- en norsk Bjørn ... Een af Folkene ... 27. Sept. 1799: den norske Christian Colbjørnsen var som generalprokurør med til at udarbejde den indskrænkende trykkefrihedsforordning af 27.9.1799. Tre måneder senere, 24. december, dømtes P. A. Heiberg til landsforvisning for sin offentlige kritik af regeringen; sagen mod ham var dog anlagt allerede i februar
- rejserede ... paa to nær ... forkastede ...: det er uvist hvad der hentydes til; med „paa to nær ...” tænkes måske på flagskibet Dannebrog og linjeskibet Prøvestenen som blev skudt i brand og gjort ukampdygtige
- Parker: den engelske flåde var under kommando af viceadmiral Hyde Parker
- Assessor: bisidder
- Præ ceteris: udmærkelse
- Bille stod på Toldboden ... udenfor sine Svaner: Steen Bille, nu kommandørkaptajn, havde kommandoen over flådens fregatter, men de fleste af disse „havets svaner” is utaklede i flådens leje
- 334 Drurylane: teater i London
- „Our noble Tars ...”: vore ædle søgutter har knust den hovmodige dansker
- Kronprinsen lod sig besnakke: da angrebet ikke havde den ønskede fremgang sendte Nelson ved en parlamentarisk brev til kronprinsen

- (Frederik VI) om at han ville sætte ild til de erobrede blokskibe uden først at lade besætningen slippe bort, hvis modstanden fortsatte
 en Spottevis: Hans Petersen (pseudonym for J. J. Tharvig), „En ganske ny Vise om den store Hurrinhej paa Kjøge Landevei“
 Ephorerne: forstanderne
 335 den 5te Januar 1813: Statsbankerotten
 lade sig nøje med 16 Procent: ved pengeombytningen som fulgte efter statsbankerotten i 1813 var værdien af de nye rigsbanksedler reel kun 10 procent af de afleverede gamle kurantsedler
 Skiftocommissærerne: personer som af kongen beskikkes til at behandle et kompliceret konkursbo. Hentyder til den almindelige formodning i 1813 om at personer som stod regeringen nær blev underrettet i forvejen og derved fik mulighed for at skaffe sig hård valuta inden bankerotten
 Assignaterne: papirpengene. Sølvværdien af en rigsbankdaler seddel var i 1813 6 procent. Først i 1838 nåede sedlerne pari
 336 Den Ø, der er berømt for sin Humle ... Fyn
 Skarpskytterne ved Sehested: 10.12.1813 var en dansk hær i kamp ved Sehested
 Jacob von Thyboe har sagt ...: 5. akt, 8. scene af Holbergs komedie, upræcist citeret
 en lille bitte tydsk Brud: Lauenborg som Danmark fik overdraget ved Wienerkongressen 1814-15
 Hvormeget har man betalt ... vi ere Folk der have Raad til at spendere: sarkastisk hentydning til regeringens økonomiske misstyre og kongehusets sødselhed (i 1835 medgik 40 procent af statens udgifter til afdrag og renter på statsgælden, 10 procent til kongehuset)
 seen: udmalket
 337 i Roskilde og Viborg: på stænderforsamlingerne dér
 Amendements: tilhæg
 klogeligen fordelte: de fire stænderforsamlinger trådte sammen hvert andet år, men ikke på samme tid
 Matriculkalfatring: den nye matrikel indførtes i 1844
 Jordsmagere: spøgende betegnelse for landinspektører
 338 „Ladbyrdes“ [lære metode]: metode som består i at ældre og dygtigere elever underviser yngre og mindre dygtige under en lærers opsyn. Metoden, som gjorde det muligt at undervise flere hundrede børn ved hjælp af én lærer, udførtes af den engelske pædagog Joseph Lancaster i 1798. Den indførtes i 1818 i Danmark hvor Frederik VI gik varmt ind for den. I løbet af 1830'erne blev den igen opgivet

Rundskrivelse til gode danske Mænd

- Skrevet 1843. Beregnet til at rundsendes gennem Himmelbjerg-festkomiteen til „paalidelige Patrioter“. Det skete formentlig ikke. Et af komiteens medlemmer, justitsråd, stænderdeputeret J. P. With, kaldte i et brev til et andet medlem Blichers „Rundskrivelse“ galimatias. Trykt første gang i Gads Danske Magazin 1929.
- 339 fuxle: fandt
 Collegialmagten: jfr. artiklen „Sammenligning mellem Collegial- og Ministerial-Bestyrelse“ side 314
 Danskhedens Totalitet: der tænkes måske på Christian VIII's reskript om at dansk skulle være rets- og regeringsprog i Nordslesvig
 Tønder Guld: 1 tønde guld = 100.000 rigsbankdaler
 Lærestanden: 5 år tidligere, i artiklen „Betænkninger“ side 312, betvivlede Blicher ellers skolelærernes egnethed som stænderdeputerede
 340 Drabanter: ledsagere, livvagter
 Værtpenge: ventepenge
 Milicen: militsen
 Salarium: salær
 autoriserede: muligt brugt i betydningen berettigede
 341 1660: eneældens indførelse
 Cancellicollegiet: dækkede stort set de områder som nu hører under justits-, indenrigs-, undervisnings-, kultur- og kirke ministeriet
 Rentekammer og Oeconomia- og Commercecollegium: dækkede sammen med visse andre kollegier områder som nu er samlet under finansministeriet
 Generaletat: fejl for Generalitet?, d.v.s. det kollegium som hæren sorterede under
 342 Kortpenge til Tjernerne: drilkepenge som ved kortspil betaltes til husets tjener(e)
 En Slibesteen for Øinene: uforståelig, ubegribelig
 Conservationsbriller: briller som man hører for at bevare synet
 Kjernen: slottet Kåman i Helsingborg
 Lindesnæs: Norges sydligste punkt
 petitionere om: ansøge om
 basere: her underbygge